

Arbetslivskriminalitet

- upplägg
- verktyg och åtgärder
- fortsatt arbete

(SOU 2025:25)

Slutbetänkande av Delegationen mot arbetslivskriminalitet

Delegationens arbete

Delegationens arbete

- Arbetslivskriminalitet handlar om brott mot lagar och avtal som har med arbetslivet att göra. Kännetecknen är att arbetstagare utnyttjas och att seriösa företag konkurreras ut.
- Slutbetänkandet:
 - Vissa näringsgrenar och yrken
 - Kopplingar till organiserad brottslighet
 - Förslag på åtgärder
 - Hur arbetet fortsatt ska bedrivas

Arbetslivskriminalitet inom vissa näringsgrenar och yrken

Kopplingar till organiserad brottslighet

Näringsgrenar med hög risk för arbetslivskriminalitet

- Analyserat upplägg i riskbranscherna bygg, restaurang, transport, kroppsvård, städ och säsongsanställningar inom delar av de gröna näringarna
- Problemen är i stor utsträckning desamma i branscherna
- Flera av delegationens förslag är därför generella och får verkan för flera branscher

Reglerade yrken

- Fyra reglerade yrken har behandlats: advokater, auktoriserade revisorer, fastighetsmäklare och läkare
- Risk för att yrkesutövare agerar möjliggörare för arbetslivskriminella upplägg, exempelvis genom penningtvätt

Kopplingar mellan organiserad brottslighet och arbetslivskriminalitet

- Viktig inkomstkälla för aktörer inom organiserad brottslighet
- Fokus på utnyttjande av utländska arbetstagare
- Drivs av stora skillnader i löner och trygghetssystem samt den fria rörligheten
- Omfattande infrastruktur av bolag med olika roller i den kriminella ekonomin

Åtgärder mot arbetslivskriminalitet

Grundläggande förutsättningar för arbetet mot arbetslivskriminalitet

- Tydlig och långsiktig styrning
- Effektiv tillsyn över att lagar och avtal följs
- Att de verktyg som finns faktiskt används
- Samverkan och möjlighet att dela information
- Systematisk uppföljning och utvärdering

Ny lag om rätt till lön för arbetstagare med arbetstillstånd

- Skyddar utlänningar med arbetstillstånd och motverkar upplägg med "skuggkontrakt"
- Lönen m.m. ska vid tvist anses motsvara villkoren som arbetstillståndet bygger på
- Har arbetsgivaren anmält försämrade villkor till Migrationsverket gäller presumptionen i stället de villkoren

En sanktionsavgift mot arbetsgivaren när en utlänning förlorar sitt arbetstillstånd

- Sanktionsavgift när ett arbetstillstånd har återkallats eller inte förlängts på grund av brister i tillämpningen av de anställningsvillkor som arbetstillståndet bygger på
- Sanktionsavgift ska inte tas ut om arbetsgivaren på visst sätt har anmält villkorsförsämringen
- Ett prisbasbelopp, två prisbasbelopp om bristen har funnits i mer än tre månader

Stärkta möjligheter för irreguljära migranter att få ut lön

- En rätt för DO att föra talan för personer som åberopar en rätt till lön med stöd av lag 2013:644
- Om en arbetstagarorganisation väljer att föra talan för utlänningen har organisationen företräde
- Ett särskilt statsbidrag till arbetstagarorganisationer som hjälper irreguljära migranter att ta tillvara sina rättigheter enligt 2013 års lag

Tidsbegränsade uppehållstillstånd för att hävda sin rätt

Två situationer:

- Vid tvist enligt den föreslagna nya lagen om rätt till lön för arbetstagare med arbetstillstånd
- När utlänningen företräds av DO eller en arbetstagarorganisation i en fråga enligt 2013 års lag

Privata aktörers möjlighet till kontroll av företag förbättras

- Bolagsverket ska tillhandahålla en ny funktion
- Privata aktörer ska samlat kunna ta del av uppgifter från flera olika myndigheter
- Sekretessbrytande bestämmelse för uppgift om underskott på skattekonto (i förhållande till Bolagsverket)

Sanktionsavgiften vid utstationering höjs

- Sanktionsavgiften vid utstationering höjs från nuvarande 20 000 kronor och differentieras:
 - Ett prisbasbelopp exempelvis om arbetsgivare inte anmäler en utstationering
 - Ett halvt prisbasbelopp exempelvis om en anmälan inte innehåller rätt uppgifter
- Vid ny överträdelse inom ett år ska avgiften vara dubbelt så stor

Åtgärder som tar sikte på viss näringsgren eller yrke

Exempelvis:

- Ett beställaransvar i bärbranschen bör övervägas
- En utvärdering av vissa regelverk inom transportområdet
- Ett krav på fortbildning av fastighetsmäklare
- En översyn av regleringen kring vandelsprövningar

Hur ska arbetet mot arbetslivskriminalitet bedrivas långsiktigt?

Fortsatt arbete

- Forskning och kunskapshöjande insatser
- Samordningsfunktion i Regeringskansliet
- Fler myndigheter kan bidra i arbetet
- Utveckla samrådet mellan arbetsmarknadens parter och myndigheterna
- Involvera kommuner och regioner ytterligare
- Stärkt förmåga att utvärdera kriminalpolitiken